

BENO BUDAR

SERBSKI LUDO

MŁA CI ZAWĘRA PUĆ,
HDYŻ NJEDŻERŻIŠ NĘT SO
ZA RJEĆAZY NADŹIJE -
NA MÓC SWOJEHO CHCYĆA.

LUDO TY SERBSKI,
TWOJA JE HÓDNOTA KÓŹDEHO Z NAS,
PŘED NAMI -
DŹENS
A PO NAMI ZAS.

LIDE SRBSKÝ

MLHA TI HRADÍ CESTU,
KDYŽ SE TEĎ NEDRŽÍŠ
ŘETĚŽŮ NADĚJE -
SILOU SVÉ VŮLE.

HEJ LIDE SRBSKÝ,
TVÁ CENA JE V KAŽDÉM Z NÁS,
PŘED NÁMI -
DNES
A PO NAŠICH ZAS.

Z VÝBORU SERBSKA POEZIJA 38 (SESTAVIL PĚTR THIEMANN, LND, BUDYŠIN 1996) STYLIZOVANĚ PŘELOŽIL RADEK ČERMÁK. V DOSLOVNÉM PŘEKLADU BYCHOM SLOVO LIDE NAHRADILI NÁRODEM, VYNECHALI HEJ A NAŠICH ZAMĚNILI ZA SLOVO NÁS.

Lužičtí Srbové dále bojují za zachování svého školství

Zápas o udržení chróscické školy a celé lužickosrbské sítě škol pokračuje, i když není na veřejnosti příliš viditelný

Vyplývá to z rozmluvy **Benedikta Dyrlicha** s předsedou Domowiny **Janem Nukem**. Zápas nyní probíhá po linii právnické.

Rodiče, kteří podali žalobu proti zavření školy, podporuje Domowina. Týká se to 14 rodin (tj. 15 dětí a 27 dospělých). Rodiče podali žalobu u správního soudu v Drážďanech prostřednictvím advokáta Torstena Schmidta z Leisnigu. Tento proces se odborně nazývá *hłowne jednanje* (Hauptverfahren, hlavní řízení). Takový proces trvá až tři roky, než je vynesena rozsudek. K této žalobě advokát vypracoval 130 stran důkazního materiálu. Během těchto tří let by však mohly nastat okolnosti, které by pokračování činnosti chróscické školy znemožnily, i kdyby bylo rozhodnutí soudu pro rodiče kladné (např. prodej nebo přestavba budovy školy). Aby se to nemohlo stát, podali rodiče dodatečně k hlavní žalobě ještě tzv. *skórzbu w spěšnym prawniskim jednanju* (Eilrechtsschutzverfahren, žaloba v urychleném právním řízení). Tímto urychleným řízením má být dosaženo toho, aby soud rozhodl, že chróscická škola smí pracovat tak dlouho, dokud nebude vynesena konečný právní rozsudek. Bohužel však soud rozhodl, že rozsudek o okamžitém zavření školy je platný.

S tím se rodiče nesmířili a proti rozsudku drážďanského soudu podali žalobu k vyššímu správnímu soudu v Budyšině. Tato druhá instance zatím o této žalobě nerozhodla.

Někteří Lužičtí Srbové se domnívají, že proces nemá naději na úspěšné vyřízení. Ale advokát je přesvědčen, že jsou vyhlídky na rozsudek kladný. Jak vyplývá ze stanoviska správního soudu, je většina ustanovení v saské i spolkové ústavě formulována příliš obecně. Jestliže to všechny soudní instance vidí takto, mohl by správní soud nařídit, že má Sasko přijmout pro Lužické Srby výjimečné právní nařízení v oblasti školství. Pokud se to nestane, budeme nuceni o tato výjimečná nařízení bojovat na politické úrovni.

Jsme si vědomi, že Lužičtí Srbové podléhají saskému školskému zákonu. To znamená, že každá škola druhého stupně (srjedžna šula) musí mít ve třídě aspoň 20 dětí a že každý ročník musí mít dvě paralelky (ma być dwučarowa). V každém ročníku musí tedy být nejméně 40 dětí. Z toho vyplývá, že ministr školství může kdykoliv všechny lužickosrbské školy 2. stupně (srjedžne šule) zavřít a žáky soustředit na jednom místě, protože v současné době ani jedna z těchto škol nevyhovuje školskému zákonu.

Domowina přislíbila rodičům náhradu za výdaje spojené se soudním jednáním. Výdaje za advokáta, za hlavní i za urychlené soudní řízení u správního a vyššího správního soudu činí 16 822,85 eur. Konto *Budoucnost školy* založila Domowina v době chróscické vzpoury (Chróscanski zběžk) r. 2001. Sběrka vynesla do poloviny září 11 056, 99 eur. Zúčastnili se jí nejen Lužičtí Srbové, ale i němečtí obyvatelé (např. Margrita hraběnka Strachwitzká z bavorského Weidenu).

Žalobu podala též obec Chróscicy. Jde však jen o hlavní soudní řízení, nikoliv o urychlené. Obyvatelé Chróscic tedy dostanou právní rozsudek až za 3 roky. - Případný dárcé může přispět na soudní jednání na konto Domowiny: Němska banka Budyšin, kont. číslo 612326901, bankowe wodženske číslo (specifický symbol) 87070000. Při poukázání peněžních darů by se mělo připojit heslo účelu *Přichod šule - Zukunft Schule*.

(SN 12. 9. 2003) J-a

Rozmluva o nynější situaci v lužickosrbském školství

25. září 2003 Saský vyšší správní soud v Budyšině zamítl žalobu chróscických rodičů a dětí ve sporu o zrušení tamější lužickosrbské školy 2. stupně (srjedzna šula), žalobu, kterou podporovala i Domowina. SN k tomu otiskly rozhovor jednatele Domowiny **Bjarnata Cyže** s novinářem **Alfonsem Wićazem**. Podstatné části z něho uvádíme:

Rozsudek, opírající se o platné školské zákony, ukazuje, že budoucnost chróscické školy nelze soudní cestou úspěšně obhajovat. Nicméně po poradě s advokátem doporučilo prezidium Svazovému předsednictvu Domowiny, aby se obrátilo na další soudní instanci a vyzkoušelo, jakou váhu má článek 6 Saské ústavy o lužickosrbském školství. - Třetí instance, Saský ústavní soud, má velký význam. Nejde totiž už jen o chróscickou školu, ale v zásadě o to, které právo Lužickým Srbům ústava, pokud jde o zachování lužickosrbské školské sítě, zaručuje. První a druhá instance ukázaly, že všechny lužickosrbské školy jsou jak počtem žáků, tak finančně ohroženy. Ze dne na den by mohli každou další lužickosrbskou školu zavřít. Prezidium je tedy toho názoru, že je nutno pokračovat právní cestou. Saský ústavní soud by měl přezkoumat, budou-li hranice ústavní záruky překročeny.

Je takový další krok vůbec peněžně únosný? K tomu jsou peněžní tarify. Prezidium se informovalo o výši poplatků pro takovou instanci a sdělilo ji členům Svazového předsednictva. Celkem to činí 2 000 eur. Ačkoliv víme, že mnozí Lužičtí Srbové se dívají na takovou cestu skepticky, a proto ji jak se patří nepodporují, domníváme se, že toto jednání smysl má. Podnikneme ho, abychom došli k definitivnímu rozsudku. Tento rozsudek je už proto důležitý, protože se na podzim budou konat další podniky. Které?

Předseda Domowiny se zúčastní 30. 10. ve Štrasburku konference k 5. výročí uzavření Rámcové smlouvy o ochraně národních menšin. Tam se bude mluvit o uskutečnění evropských měřítek podpory národních menšin od jednotlivých zemí. Očekáváme určitý signál, podobný jako už byl v Berlíně, že evropská úroveň na tomto poli vyzve země ke specifickému zákonnému uspořádání. - S poradním výborem ve spolkovém ministerstvu vnitra máme na 21. 11. taky připravenou instruktážní konferenci, na níž zve referent pro národní menšiny v Německu Jochen Welt představitele na úrovni spolkové, zemské a komunální ke společnému dialogu. To dokazuje, že Domowina je ochotna, mimo právníké přezkoumání, vést s odpovědnými instancemi věcný dialog o lužickosrbském školství.

Saské ministerstvo školství a jiní tvrdí, že nemají od Lužických Srbů příslušnou školskou koncepci. Co bude Domowina dělat, aby byla tato kritika odstraněna? - Domowina a především SŠT (Serbske šulske towartstwo) pomocí analýz do budoucna zjistily, že potřebujeme novou koncepci vyučování lužické srbštině. Tato pedagogická koncepce je zveřejněna dokonce na internetu a je ministerstvu známa, zejména ta o bilingvní výchově všech dětí v Sasku. Počítá s tím, že budeme na našich školách vychovávat stále více dětí znalých jazyka. Pro tento pokus, prováděný ministerstvem školství, jsme určili dobu do roku 2006 a spojili ji s hodnocením, aby byla posouzena jeho úspěšnost. Svazové předsednictvo se usneslo, že by měly být až do té doby, tj. až do roku 2006, všechny pozice lužickosrbských škol zachovány. Proč? Jestliže tento pedagogický záměr povede k stoprocentnímu úspěchu, potom bude dán docela jiný základ k diskusi o potřebných pozicích lužickosrbských škol. Dosud úspěch zaručený nemáme. Dne 29. listopadu svazové předsednictvo poprvé po dvou letech pokusů dostane od Ústavu J. Á. Komenského zhodnocení této koncepce. Jestliže bude úspěšná, potom bychom ji měli upřesnit tak, že potřebujeme jedno i druhé: školy i třídy s vyučovacím jazykem lužickosrbským zrovna tak jako ty bez něho - možnost školské struktury dvojjazyčné výchovy. Tzn. dva typy škol. Toto si uvědomit se všemi, kterých se to týká, to je úkol Domowiny.

Není to proces příliš zdoluhavý a tím pro chróscickou školu už odbytý? - Chróscicy jsou zásah do tohoto procesu, zásah s krutým následkem. Zavíráme školy, dřív než víme, zdali se zahájený proces projevil jako úspěšný nebo neúspěšný. To by si měl každý politik a odpovědné instance uvědomit. Nečeká se na dobu, až se koncepce ukáže úspěšnou. Ne, už v předstihu se zlikviduje něco, co bylo v minulosti úspěšné.

Jaké naděje pro lužickosrbské školství vůbec ještě vidíte při dosavadní nejednotnosti Lužických Srbů v této věci? - Doufám, že se při férovém vedení dialogu s odpovědnými činiteli podaří jednu i druhou cestu vyzkoušet. K tomu potřebujeme jasně vyjádřenou vůli Lužických Srbů i Němců v naší oblasti. Nesmí se stát, abychom toto jednání vedli v rozepřích, jak tomu bohužel bylo v minulosti. Tomu musíme zabránit. Musíme však dostat možnost, jak je to právo každé národní menšiny v Evropě, že si na základě evropských standardů svoje zákonné podmínky, vyhovující našim potřebám, od zákonodárců dobudeme.

(SN 17. 10. 2003) J-a

NOVINY

Z domova

Projekt wo Serbskim seminarje w Praze

Naš projekt je nastal jako njezrawjena ideja na jednym zetkanju našeho spěchowanskeho towarstwa z wučerjemi našeje partnerskeje šule w Jabloncu n. N. Naš přeni zaměr běše jenož sej Prah u wobhladać. Ale nam běše to přemało. Smy přemyslowali, kajki přinošk móže z našeje strony přińć. Tak smy wot meje 2003 materialije zběrali a přeslědzili. Wot Serbskeho instituta Budyšin z. t. a wot našeje měšćanskeje biblioteki smy wulku podpěru dóstali. Na kóncu smy přemyslowali, na kotre wašnje čěskim šulerjam naše wuslědky předstajić móžemy. Tak je nastala ideja krótkoje dźiwadloweje hry. Bě to mały kruch wo stawiznach Serbskeho seminarja w Praze a jeho značišej wosobje profesor Adolf Černý. Za nas běše přeni raz, zo smy tajke něšto spytali. 15 šulerjow je so dobrowolnje na tym projekće wobdźělić. Ze stron spěchowanskeho towarstwa podpěrowaše wosebje knjeni Sivowa naš plan. Wona organizowaše małe rěčny kurs. Tak smy pilnje čěšćinu wuknyli. Přidatnje smy probowali. To běš sobu najžortniše.

22. 9. 2003 podachmy so do Jablonca. Tam nas lubje witachu. Přeni wjeršk běše wopyt pola zastupowaceho měšćanosty we radnicy. Naša skupina měješe česć so do złoteje knihi města zapisać. Po tym smy so radnicu a město wobhladali. Wažne dožiwjenje za wšitkich bě přenocowanje we swójbach. Wjele předsudkow smy móhli takle wottwarić.

23. 9. 2003 bě naša jězba do Prahi. Bohužel njejsmy móhli našu premjeru we Serbskim seminarje přewjesć. Wysokowody a wotewrjenych prašenjow nošerstwa dla njebě to móžne. Ale naša SPL nas pońnje podpěrowaše. Pan Čermák, městopředsyda SPL, našu skupinu přez město wjedžeše a organizowaše, zo smy rumnosć Filozofiskeje fakulty Karloweje uniwersity wužiwać móhli. Zaso jedne jara wosebite dožiwjenje. Zajim šulerjow běše jara wulki – a tak je so nam wuběrna premjera poradziła. Za to chcemy so hišće jónu wutrobnje podzakować za njekomplikowanu pomoc. Naši čěscy partnerjo su za nas jedne wjedženje přez město w němskej rěči (!) přihotowali. To bě za wšěch jara skutkowne.

Za 24. 9. 2003 bě poprawom wotjězd planowany, ale naši čěscy hosćiceljo su nas prosyli hišće jónu hru wšěm šulerjam šule pokazać, kiž němčinu wuknu. Tak smy druhi raz před nimale 60 dźěćimi hrali. Wone su so spontanje ze spěwami podzakowali. Chcemy so na tym puću hišće raz pola našich čěskich hosćicelow podzakować za dodru hosćinu a poradžene projektowy dny.

Nadźijamy so tež, bórže našich čěskich přečelow pola nas witać směć.

Felix Bräuer

autor je žákem 9. ročńiku třidy B s německým vyučovacím jazykem, jazyková úprawa

Fotografie žáků před Lužickým seminářem

Schůze představenstva SPL se konala 28. 11. 2003

Doc. PhDr. Leoš Šatava a ing. arch. Hanuš Härtel informovali o jednání s Centrem (které spravuje a užívá budovu Lužického semináře). Jednali o užívání Semináře Společností přátel Lužice. Protože Centrum nedovolí označovat za sídlo SPL Lužický seminář (což je uvedeno ve stanovách SPL), je nutno svolat mimořádnou valnou hromadu s jediným bodem programu: ve stanovách změnit adresu SPL. Mimořádná valná hromada se bude konat 9. 1. 2004 v 17 hod. Před ní v 16 hod. se seje představenstvo. - Řádná valná hromada bude pravděpodobně v dubnu 2004, datum bude včas oznámeno. – Ve volné diskusi se jednalo o podnicích SPL roku 2004 (výstava obrazů lužickosrbských umělců v Českém Krumlově, večer lužickosrbské poezie, konference o Adolfu Černém (Janu Rokytovi), představení některého lužickosrbského ochotnického divadla v Praze aj. Přesná data budou oznámena později.

J-a

Z Horní Lužice

Euroregion Nisa: Výjezdní zasedání podvýboru VEI - Lužice a EU

V uplynulém roce připravilo občanské sdružení Trojzemí.cz za koordinační rada projektu Lužice a EU program výjezdního zasedání Podvýboru pro přeshraniční spolupráci a regionální rozvoj Výboru pro Evropskou integraci (VEI) Poslanecké Sněmovny Parlamentu ČR do Euroregionu Nisa. Hlavním cílem zasedání bylo poznat Euroregion Nisa a seznámit se s cíli projektu posílení spolupráce Česka s Lužickými Srby v kontextu probíhající evropské integrace. Zasedání se uskutečnilo v Liberci, Chrastavě, Hrádku nad Nisou a Budyšíně ve dnech 16. - 17. září 2003 a hlavním projednávaným bodem této spolupráce byla přeshraniční spolupráce ve školství.

Podvýbor VEI přijel do Euroregionu Nisa v šestičlenné sestavě vedené jeho předsedou Pavlem Suchánkem. Dále se zúčastnili J. Kohlíček a P. Lachnit (místopředsedové VEI) a poslanci S. Marková, O. Němec a J. Zvěřina.

Dopolední jednání bylo zahájeno v zasedací místnosti Krajské hospodářské komory (KHK). Zúčastnili se ho J. Musil za KHK, za Liberecký kraj náměstkyně hejtmána Eva Bartoňová a R. Gamba za odbor školství, za ústecký kraj M. Hrabal z MěÚ Varnsdorf, J. Čerňovský, I. Hübnerová a P. Branda za Euroregion Nisa, V. Cvrček z Pedagogického centra Liberec a V. Poštołka z Katedry geografie Pedagogické fakulty TU Liberec, P. Maryška z Ministerstva zahraničních věcí ČR, R. Čermák za Společnost přátel Lužice a J. Týř a F. Vydra za občanské sdružení Trojzemí.cz, které projekt Lužice a EU iniciovalo.

Lužickosrbská strana byla zastoupena tříčlennou delegací ve složení Bjarnat Cyž, jednatel Domowiny, B. Pawlikec za Jazykové centrum Witaj a farář S. Delan za Společnost Cyrila a Metoděje.

Během dopolední části zasedání moderované koordinátorem projektu Lužice a EU J. Týřem se přítomní seznámili s Euroregionem Nisa, Libereckým krajem a s cíli projektu Lužice a EU prodiskutovali východiska vzájemné spolupráce.

Na odpolední jednání přešli účastníci do budovy Euroregionu Nisa k projednání konkrétní spolupráce. Zde se již jednání zúčastnil i sekretář německé části Euroregionu Gerhard Watterott. Ve vztahu k Euroregionu a projektu Lužice a EU zde mělo jednání tyto hlavní poznatky a výsledky:

– Základem činnosti Euroregionu jsou pracovní skupiny. Jejich problémem je častá nemožnost podávat třístranné projekty (aktivity se často musí zbytečně dělit do dvoustranných projektů).

– Pro projekt Lužice a EU je příležitost zejména ve stávajících pracovních skupinách pro hospodářství, cestovní ruch a kulturu. Připravuje se nově pracovní skupina pro školství, která bude řešit úkoly pro rozvíjení přeshraniční spolupráce základního, středního a vysokého školství. Lužickosrbské straně a koordinační radě projektu Lužice a EU byla srdečně nabídnuta možnost působit ve všech těchto skupinách.

– Euroregion Nisa připravuje poměrně významné aktivity pro dny okolo našeho vstupu do EU, tedy kolem začátku května 2003. Ty přesáhnou svým významem i hranice Euroregionu vzhledem k tomu, že v Trojzemí Nisa se spojí dvě kandidátské země s jednou členskou. Projekt Lužice a EU tomu přispěje nejen účastí, ale také vlastní aktivitou u nejseverněji umístěného Památníku Cyrila a Metoděje, který Lužičtí Srbové nedávno postavili k miléniu. Počítá se s účastí významných osobností státní i evropské úrovně.

– V Euroregionu Labe se připravuje projekt turistického využití jízd atraktivních historických parních lokomotiv na trase Děčín - Dolní Poustevna. Tuto trasu je možné prodloužit o cestu do Budyšína, Varnsdorfu, Žitavy, Hrádku nad Nisou a Liberce.

– Lužickosrbská Společnost Cyrila a Metoděje získala Dům svaté Ludmily a hodlá jej adaptovat po vzoru menšího bratra hejnického Mezinárodního centra duchovní obnovy pro přeshraniční spolupráci ve školství a zájmových činnostech.

– Z podnětu koordinační rady projektu LEU proběhlo první jednání z Gymnáziem F. X. Šaldy v Liberci o možnosti spolupráce s Lužickosrbským gymnáziem Budyšín (studijní výměny, spolupráce pedagogů, spolupráce při využívání internetu). Pedagogické centrum Liberec dále ve spolupráci s lužickosrbskou stranou uskuteční kurzy lužické srbštiny pro české učitele, kteří budou chtít učit na lužickosrbských školách. Souběžně s tím bude Pedagogické centrum a Odbor školství Libereckého kraje působit na zintenzivnění a zkvalitnění výuky němčiny

na základních školách v Libereckém kraji. Je to totiž podmínka k tomu, aby absolventi českých základních škol mohli studovat například na Lužickosrbském gymnáziu a získat tak německou maturitu a mít tím i usnadněnou cestu na německé vysoké školy. Bez němčiny to možné není. Projekt spolupráce s Lužickými Srby tak přispěje k překonávání jazykové bariéry v Euroregionu Nisa.

– Podobně se v projektu LEU počítá s rozšířením výuky češtiny na lužickosrbských základních školách, aby i Lužičtí Srbové mohli výhledově studovat na českých učilištích a středních odborných školách, neboť vlastní nemají.

– Většina uvedených záměrů je realizovatelná i s přispěním evropských fondů (INTERREG IIIa, Socrates). Příprava a uskutečnění projektů je náročná práce, které může prospět účast žadatelů v pracovních skupinách Euroregionu, neboť tam lze získat zkušenosti a poznatky potřebné pro splnění požadavků EU.

Tyto záměry a doporučení byly dobře přijaty všemi účastníky jednání. Podvýbor VEI přislíbil podle svých možností napomoci jejich uskutečnění nebo dosažení lepších podmínek pro jejich uskutečňování. Účastníkům projektu spolupráce s Lužickými Srby byly dány dobré a rozmanité příležitosti ke spolupráci a byla nabídnuta pomoc ostatních zúčastněných organizací při dosahování cílů projektu. Záleží teď na koordinační radě projektu a především na samotných Lužických Srbech a jejich organizaci Domowině, zda těchto možností plně využijí. Česká a německá část Euroregionu Nisa, krajské orgány Liberecka a parlamentní výbor jsou připraveny jim v tom účinně pomoci.

Tolik tedy odpolední část jednání, po níž následovala návštěva Chrastavy (starosta M. Canov předal lužickosrbským přátelům lužickosrbskou verzi Periodické soustavy prvků, kterou jako učitel vytvořil), Hrádku nad Nisou (právě v Hrádku bude na trojmezním místě podstatná část zmíněných oslav vstupu do EU) a společenský večer na hrádecké Kristýně uspořádaný starostou Hrádku n. N. M. Pütou, při němž vystoupil pěvecký soubor budyšínského Lužickosrbského gymnázia.

V úvodu společenského večera vystoupila část pěveckého souboru Lužickosrbského gymnázia v Budyšíně. Kromě většiny účastníků jednání prvního dne se večera zúčastnili za saskou stranu kromě G. Watterotta i další němečtí přátelé, mezi nimi i pan Arndt Voigt, primátor města Žitavy.

Druhý den se jelo do Budyšína - poznat se, sdělit výsledek prvního dne a dále jednat o spolupráci.

Dopolední jednání druhého dne zahájil předseda Domowiny Jan Nuk. Kromě poslaneckého podvýboru VEI zde byla většina účastníků z prvního dne a také předseda Euroregionu Nisa, pan Petr Skokan, starosta České Lípy a přibylí také mnozí další účastníci ze saské strany.

Celkový závěr z jednání obou dnů je možné z hlediska projektu Lužice a EU shrnout do dvou bodů:

– Účastníci jednání se v jeho průběhu podrobněji seznámili ze základními dokumenty projektu Lužice a EU (Výchozí myšlenky projektu, Hlavní cíle projektu a Cíle projektu Lužice a EU pro oblast školství) a přímo v Budyšíně prodiskutovali možnosti účinné spolupráce. Dokumenty a cíle projektu Lužice a EU byly vesměs kladně přijaty všemi účastníky a zúčastnění vyjádřili vůli pomoci podle svých sil uskutečnění cílů projektu. Bude záležet především na Lužických Srbech, zda možností spolupráce s českou stranou a Euroregionem Nisa využijí.

– Členové podvýboru VEI přislíbili rovněž spolupráci s lužickosrbskou stranou a koordinační radou projektu Lužice a EU při řešení problému dostatečné péče o národnostní menšinu Lužických Srbů v orgánech Evropské unie, jejichž jsou členy, v souladu se zásadami menšinové politiky EU.

Přítomní si nejen sdělovali vážné věci a diskutovali. Shlédlí také česko-lužickosrbsko-německý mládežnický videomagazín z Letní školy videotechniky uspořádané koordinační radou projektu Lužice a EU ve spolupráci se studiem SAEK Budyšín. Pořad vytvořený studenty gymnázií obou zemí vtipně ukázal možnosti, jak mohou Lužičtí Srbové trvale přispívat nejen k překonávání jazykové bariéry v Euroregionu Nisa.

Na závěr jednání, k jehož přátelské atmosféře přispěla česká a lužickosrbská i německá část účastníků, si Jan Nuk a Pavel Suchánek vyměnili připravené dárky. Atmosféra a hlavně výsledky jednání potvrdily, že konstatování z předchozího dne o tom, že Euroregion Nisa je zřejmě jedním z nejlepších euroregionů nejen svou odborností, znalostí věcí, činnostmi a hospodářskými výsledky, ale také vzájemnou vstřícností při uspořádávání česko-německých vztahů a v chování k národnostním menšinám. Přejme si aby to tak v budoucnu bylo vždy a všude.

Po pracovním obědě v restauraci Srbského domu čekala účastníky prohlídka Budyšína.

Lužice patřila do r. 1635 k Českému království. Není proto divu, že při prohlídce historického Budyšína dojdeme také k hospodě pojmenované podle českého loupežníka Karáska, jehož figurína zve procházející k návštěvě ...

Vynechána nebyla ani budyšínská obdoba českého Slavína, kde jsou pohřbeni lužickosrbští buditelé z 19. století. I Lužičtí Srbové měli v tomto století své Národní obrození proti německému útlaku.

Prohlídky Budyšina se nezúčastnil jednatel Domowiny a představitelé české a německé části Euroregionu Nisa. Ti totiž zasedli u jednatele Domowiny k projednání prvních konkrétních kroků budoucí spolupráce.

Že Lužičtí Srbové umějí bylo vidět i podle toho, že hosty čekaly v 16 hodin při návratu z prohlídky města čerstvě vytištěné Srbské noviny s fotografií a článkem z dopoledního setkání (Na snímku diskutují O. Němec, B. Hrabal, P. Lachnit a J. Kohlíček s předsedou Nukem). Následovala zpáteční cesta do Žitavy a Hrádku n. N., ke 40 km vzdálené hranici s Libereckým krajem.

Jiří Týř

Jurij Grós z Budyšina pisa wo rozmołwje pola předsydy Domowiny Jana Nuka

Že předseda Domowiny Jan Nuk přijímá poměrně často hosty z domova i z ciziny, je obecně známo. Poněkud nevšední byla u něho nedávná návštěva deseti veteránů, národních pracovníků, bývalých čelných funkciónářů národních organizace, lužickosrbských institucí a domowinských novin. Volný, naprosto otevřený, ale i kritický byl potom dvaapůlhodinový rozhovor. Účastníci ho hodnotili jako velmi informativní a dost přínosný pro obě strany.

V úvodních slovech Jan Nuk uvedl řadu úspěchů v domowinské činnosti a potom poukázal na dosti složitý stav v národní práci. Přítomní byli zajedno v tom, že by se měli důrazněji bránit sílící asimilaci - tu nelze odbýt jenom jako objektivně působící proces. Přes veškeré snahy se dosud nepodařilo rozšířit užívání lužickosrbského jazyka v rodinách a na veřejnosti všude tam, kde je to možné, což by přispělo k upevnění národního sebevědomí Lužických Srbů. Tohle je obzvlášť naléhavé za celkového německého vlivu, Lužickým Srbům ne vždy nakloněného, za povážlivého stavu lužickosrbského školství, za nedostatečné pozornosti k zákonům a nařízením o našich národních právech i za nynějšího sociálního postavení lužickosrbského národa. Máme velké demografické ztráty. V důsledku vystěhovávání se zejména mladých Lužických Srbů, protože ve vlasti nenacházejí pracovní příležitosti, počet Lužických Srbů dále klesá.

Účastníci rozhovorů se shodli v tom, že se národní postavení Lužických Srbů k lepšímu nezmění samovolně. K tomu je zapotřebí mnoho pozitivní práce, denně a všude. A k tomu napomáhat může do značné míry působení Domowiny se všemi jejími členy, se župami, spolky a skupinami. Pro její plné uznání jako opravdové mluvčí a zástupkyně lužickosrbských zájmů se musí všechny síly sjednocené v této vrcholné organizaci znásobit. Podmínkou k tomu je především vzájemná důvěra. Naše Domowina se svým vedením a její neochvějná jednota mohou být nejdůležitější zárukou, že se národní postavení viditelně stabilizuje a že se Lužičtí Srbové obrodí.

A všichni přítomní se shodovali rovněž v tom, že si musíme angažované národní práce předsedy Domowiny Jana Nuka ještě víc vážit. Jemu náleží naše uznání, plná důvěra a podpora.

(SN 19. 9. 2003) J-a

KNIHY

Hesla 2004. Wšedne hesla Ochronowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2004. - LND, Budyšin 2003, 115 s.

Již počtvrté vychází tato útlá knížka, sestavená Hincem Šoltou. Je uspořádána stejně jako tři předešlé. Nejprve je uvedeno heslo na léto 2004 (Jezus Chrystus praji: Njebjo a zemja zahinjetej; moje słowa pak njezahinu [Mark 13, 31]). Po předmluvě Ochronovské bratrské jednoty následují jednotlivé měsíce, každý uveden svým heslem. Uvnitř každého měsíce pak je na každý den (např. štwórtk, 1. januara / wulkeho rózka) otištěno příslušné heslo, skládající se z jednoho verše Starého zákona a z jednoho verše Nového zákona. Vydávání hesel zavedl obnovitel (a biskup) Jednoty bratrské (Bratrowska wosada) hrabě Mikuláš Zinzendorf. Knížky s hesly se tiskly od r. 1731, později i v jiných (dnes v 47) jazycích než v němčině (česky od r. 1758). Hesla umožňují příslušníkům církve a jiným zájemcům každý den ve volných chvílích meditovat o příslušných verších bible. Lužičtí Srbové tak mohou činit od r. 2001 ve své mateřtině.

J-a

Eine Kirche - Zwei Völker

je sborník dokumentů a pojednání, vzniklý z podnětu kanovníka preláta Dietera Granda za redakce Manfreda Thiemanna. Kniha obsahuje 149 dokumentů o období 1921- 29, z nichž část je uveřejněna poprvé, protože se některé archivy otevírají badatelům až po 50 letech. Dokumenty vykládá a komentuje 11 odborníků. Texty latinské a lužickosrbské jsou paralelně přeloženy do němčiny. Kniha má 647 stran, vydala ji společně nakladatelství budyšínské LND a lipské Nakładnistwo swjateho Bena. O knize referuje podrobně dr. Sigmund Musiat v Př 17. 10. 2003. Protože jde o období pro Lužické Srby i pro nás velice citlivé (také o zrušení Lužického semináře!), bylo by užitečné, aby o knize napsal recenzi některý český historik, popřípadě ji srovnal s knihou T. Meškanka, pojednávající o téže době.

J-a

ODJINUD

Mercator 10-20/03

* Po dlouhých debatách se **rozšiřuje vysílání slovinského rozhlasu v Rakousku**. Veřejná stanice ORF bude vysílat osm hodin denně slovinský program, soukromé stanice Radio Dva a Radio Agora budou pokrývat zbývajících 16 hodin; na to dostanou od ORF ročně 200 000 euro.

* **TV Breizh, soukromý televizní kanál, který vysílá dvojjazyčně francouzsky a bretonsky**, ohlásil redukcí programů. Zároveň odstoupila ředitelka TV Breizh. Stranice se potýká s malou sledovaností; zamýšlela to řešit získáním místních frekvencí, avšak francouzská Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (Vrchní rada pro audiovizuální vysílání) žádný z těchto kanálů pro TV Breizh neuvolnila. Toto rozhodnutí vyvolalo protesty.

* V srpnu byl založen **nový čtvrtletní časopis vydávaný ve skotské gaelštině**. List s názvem Gath je zaměřen na moderní skotskou gaelskou literaturu, poezii, povídky a zprávy o nových knihách. Náklad je zatím 200 ks, plánuje se až 800 ks. První dvě čísla byla dotována ze soukromých prostředků, pro další se žádá o dotaci. Časopis má 90 stránek a obsahuje fotografie. Pracují pro něj dva redaktoři, Předplatné čtyř čísel stojí 14 liber.

* Od prosince se budou v oblasti Bolzana/Bozen (Autonomní region Jižní Tyroly na severu Itálie) prodávat **léky s dvojjazyčnými popisy – italskými a německými**. Stanoví to presidentský dekret č. 574/1988 o užívání němčiny a ladinštiny (*románský jazyk, též friulština, furlánština – pozn. red.*) ve styku občanů s úřady a při soudních jednáních. Lékárníci budou povinni zajistit pro zákaznky brožury s německými texty k lékům, které prodávají. Na realizaci se budou podílet hlavní farmaceutické firmy v regionu.

* Říjen: **Španělsko brání normalizačnímu procesu katalánského jazyka**. Jednou z postižených oblastí je vzdělávání: katalánská vláda již podala stížnost Ústavnímu soudu proti výnosu Ministerstva školství, kterým se zdvojnásobuje počet hodin věnovaných španělskému jazyku a literatuře na základních školách. Podobná situace je v soudnictví: nejvýznamnější asociace Katalánie a Baleárských ostrovů již podaly Radě Evropy zprávu, že Španělsko nedodržuje Evropskou chartu regionálních a menšinových jazyků. Soudcové, advokáti a státní úředníci nejsou povinni umět katalánsky, katalánština se považuje za cizí jazyk, je omezeno právo používat ji u soudu a neexistují ani oficiální katalánské překlady španělské státní, evropské a mezinárodní legislativy přijaté či ratifikované před r. 1998. Stejně je katalánština znevýhodněna ve veřejných službách, sdělovacích prostředcích, hospodářství, sociálních věcech a kultuře.

* Od září je v provozu **nový internetový portál pro evropské malé a menšinové jazyky www.lingualia.net**. Stránky jsou k dispozici v angličtině, francouzštině, bretonštině, baskičtině, ruštině, okcitanštině, irské gaelštině, čuvašštině, sardštině, němčině, italštině, litevštině, romštině, katalánštině a dánštině. V sekci „Encyklopedie“ se shromažďují informace z výzkumných center a universit, nabídka publikací apod. Připravují se další jazykové mutace, sekce novinek, přehled aktivit. Projekt počítá se sítí dobrovolníků a korespondentů z různých evropských skupin, kteří budou zajišťovat novinky a překlady z/do jejich jazyků. Kdo má zájem se zapojit, kontakt lze získat na adrese cdoc@ciemen.org (Mezinárodní centrum pro etnické menšiny a národnosti se sídlem v katalánské Barceloně).

* **Září: po 27 letech usilovné práce na podporu katalánského jazyka v severní Katalánii (na území dnešní Francie) otevřela konečně školská síť La Bressola první střední školu s výukou v katalánském jazyce**. Díky podpoře rodičů mohlo letos zahájit 6. ročník 18 studentů, perspektivně se počítá i s většími třídami, protože zájem je velký a očekává se, že ještě poroste. Škola má čtyři učitele. Sídlí ve městě El Soler, která je vzdálena zhruba stejně ode všech základních škol (v Perpinyà, Prada, Nyils a Sant Esteve). La Bressola má bohužel finanční potíže, chybí jí institucionální podpora od rady departementu Východní Pyreneje. Závisí proto na podpoře rodičů, i když vydatnou podporu poskytují katalánské orgány ze Španělska a podle svých možností městské rady ze španělské i francouzské strany. Základní školy mají 400 žáků a podle oficiálních zdrojů chce 40 % rodin žijících ve francouzské části Katalánie, aby se jejich děti učily katalánsky; francouzské úřady však situaci nevěnují pozornost – pokrývají necelé 1 % nákladů na existenci škol.

* Srpen: v USA se opět objevila **iniciativa pro uzákonění angličtiny jako úředního jazyka**. Přijetí zákona není pravděpodobné, ztroskotal již v r. 1981. Proti směru *English Only* (veškerá oficiální jednání a komunikace pouze v angličtině) existuje alternativa *English Plus*, která brání multilingualismus. Podle sčítání lidu r. 2000 totiž 96 % občanů mluví anglicky *dobře* či *velmi dobře*, takže není třeba angličtinu oficiálně podporovat.

Zuzana Sklenářová

In vino veritas aneb hudební setkání s přáteli

1. 10. 2003 20 h ČRo 3 Vltava

1. října zazněla na stanici Vltava Akademie z Brna - v rámci mezinárodní spolupráce ji připravili rozhlasoví redaktoři z Budyšína, Bratislavi a Brna: Monika Gerdesová, Tomáš Boroš, Rafael Brom a další. Mluvílo se nejen o víně, ale i o krásných lužických Blatech. Zněla hudba lidová, ale i sklaby Antonia Vivaldiho, Franze Schuberta, Petra Iljiče Čajkovského, Jana Vonta aj. Pořadem provázela Jan Šimíček, jehož *Budyšínské symfonické obrazy* z r. 1995 jsme na této stanici slyšeli už v r. 2001. Skladatel je napsal pro lužické přátele.

Jana Nováková

Sokolske listy 2003, č. 5

informují o 14. všesokolském sletu v roce 2006. Uvádí se také počet lužickosrbšských účastníků na každém všesokolském sletu v Praze. Na 14. všesokolském sletu 2006 mají lužickosrbští Sokolové v úmyslu uspořádat v Praze lužickosrbšský večer a zúčastnit se slavnostního průvodu. - Dále je otištěn rozhovor s Felixem Statnikem, učitelem a Sokolem, u příležitosti jeho 75. narozenin. Mimoto je uveden soupis 15 časopisů, které vydávají sokolské jednoty v různých částech světa.

(SN 24. 10. 2003)J-a

DOPISY

Překvapení ze země vycházejícího slunce

Josef Šindar

Recenze Słowniku hornjoserbsko-japanskeho, který vydalo letos tokijské nakladatelství Daigakušorin, v červnovém čísle Česko-lužického věstníku, je víc než jen překvapením. Dílo nesmírně rozsáhlé, vědecké dílo jedné autorky doc. Keiko Mitami, dílo v našich poměrech nedostižné - ač potřebné! Je však projevem zájmu o jazyk a život Lužických Srbů ojedinelým?

O Lužici se upřímně zajímá, Lužici navštěvuje a také běžně srbsky hovoří i píše také japonský sociolog pan Goro Christoph Kimura. Pan Kimura se hlásí ke křesťanství, což je však v jeho vlasti vskutku něco mimořádného, neboť křesťanů je v Japonsku méně než jedno procento.

Tento mladý muž před čtyřmi lety na tokijské univerzitě Hitotubasi odevzdal a obhájil diplomovou práci, ve které se obírá otázkou významu a podílu katolické církve na udržení lužickosrbšského jazyka a národnosti po roce 1945. Pozornost věnuje pravidelným bohoslužbám v mateštině, zvykům a slavnostem lužického charakteru, poutím, setkáváním dětí a mládeže i seniorů. Zvláště pozitivně zdůrazňuje i vliv posledního vatikánského koncilu, bohatost liturgie i katechetické práce a překladu bible do moderní srbsštiny. Jeho pozornosti neušlo, jak statečně dokázali katoličtí Srbové odolat náporu německo-socialistického bojovného ateizmu stejně jako se jim podařilo po politickém převratu navázat živé kontakty s křesťany v Polsku i v Česku, obnovit spolkovou činnost (Towarstwo Cyrila a Metoda, pastorační mládeže, skauting atd.) a především udržet zásady nábožensko-národní výchovy. Práce Pana Kimury je tím pozoruhodnější, že sám není katolického, nýbrž evangelického vyznání. Jak užitečné a povzbuzující by bylo seznámit se s jeho prací podrobněji v Lužici, když o ní 1999 sám v Budyšíně (srbsky!) informoval.

Země vycházejícího slunce svým zájmem o Lužici překvapuje, ale také - zahanbuje. Nás, bratrským Srbům tolik blízké! Což není víc než tristní, slyšet a číst (ČLV 2001, s. 75), jak se u nás ztrácí povědomí o dějinné přítomnosti Lužických Srbů v bezprostřední blízkosti naší vlasti?

Otiskujeme dopis našeho nového člena, pana **Luciana Papaziana** a děkujeme za jeho cenné postřehy.

Pane Čermáku,

bylo mi potěšením si přečíst dnešní Váš e-mail. Děkuji Vám za kladné vyřízení žádosti o členství!

V květnu jsem se s manželkou pohybovat po srbské Lužici, projedili jsme ji, co se dalo. Snažil jsem se zdejší slovanskou krásu prolínající se i s tou německou, ale i českou, zajímavě nafotografovat. Díky tomuto projektu jsem získal velké množství fotodokumentace, kterou kromě osobní propagace mohu nabídnout i pro případné další využití. Všechny fotografie jsou foceny klasickou technologií, ale jsou zpracovány i na CD-R, takže využití je opravdu mnohostranné (do tisku, při přednáškách, při projekcích apod.). Během pobytu jsem rozdával, jak to

šlo, prospekty o České republice, tak aby se vědomí o nás mezi zdejšími obyvatelstvem upevňovalo, pokud to šlo, nabízel jsem materiály v češtině, ale případně i v němčině, pro Němce, kteří mají kladný vztah ke Slovanům. Bydleli jsme v hotelu v Lejně (Lehndorf) u Kamjence.

Kromě potulujících se nás, jsme po srbské Lužici na venkově nepotkali jediné české auto, které by naznačovalo o čilém vzájemném vztahu.

Průkopníkem nejsem poprvé, v 90. letech jsem se snažil o vzájemné poznávání mezi Čechy a Slovinci, myslím si, že dnešní situace je zhruba odpovídající mým tehdejšími představám. Byl bych rád, kdyby společným úsilím nás všech se toto povedlo také ve vztazích mezi Čechy a Lužici, a to především s tou slovanskou, protože jsme Slovani. Ale dobré vztahy mezi námi budou ku prospěchu i pro zdejší Němce, proto by i oni měli chápat naše vztahy s lužickosrbským obyvatelstvem za přínosné, vždyť např. v turistice mohou profitovat i z pobytu Čechů... Úzce spolupracuji i s Rumunským turistickým zastoupením v Praze a i zde mohu s potěšením konstatovat, že počty našich turistů stoupají v desítkách procent ročně, což mnohé destinace se závistí jenom sledují. Těší mě, že i zde se podařilo našim společným úsilím zlepšit atmosféru vzájemných vztahů. Obdobně bych si velmi přál i zlepšení vzájemného poznávání a vědění mezi Čechy a Poláky. Jedná se mi o zintenzivnění mezi Dolním Slezskem a Čechy (relace Vratislav - Praha), jinak by intenzivnější vztahy měly být po celé délce společných hranic, obecně pak celá ČR a celé Polsko.

Kromě důrazu na vzájemnou turistiku, která generuje i další činnosti na poli kulturním, sportovním či obchodním, bych velkou váhu dával společnému televiznímu a rozhlasovému vysílání. Např. Radio Contact Liberec, rádio Euroregionu Nisa, jak si často říká, je značně slyšet i na německé straně. Pochopitelně by se vysílání mělo pokud možno vysílat na lužickou německou stranu legálně, ale proč bychom nemohli vysílat pro českou Lužici lužicky, když tam je také tu a tam lužická menšina? Že je to kupodivu slyšet i v německé Lužici? ... je třeba věcí náhody než záměru. Je ovšem pravda, že takto by program pochopitelně nemohl být přímo oficiálně zaměřen pro Lužické Srby v Německu. Tím pádem by bylo otázkou, zda by takové rádio vůbec místní poslouchali, přestože by to bylo v jejich jazyku. A to nehovořím o finanční stránce projektu. Úspěchem by bylo, kdyby aspoň pár desítek minut týdně se vysílalo z českého území pro Srby v jejich mateřštině.

Další můj názor je, že by příjíždějící čeští turisté měli s domorodci mluvit nejprve po česky, teprve pak zkoušet němčinu či angličtinu... (lužicky umí u nás málo lidí, jinak pochopitelně nejprve lužicky, ale ti, co hovoří lužicky, pochopitelně na rozdíl od "běžných" Čechů vědí, kde se nacházejí) Aby naše turisty vůbec napadlo hovořit česky a tím i poněmčelé Srby nutili si rozpomínat na skoro zapomenutou mateřštinu, je třeba mezi Čechy dělat neustále velkou osvětu, aby si uvědomovali, že na slovanské půdě, byť v Německé republice, je normální hovořit slovanskou řečí, přestože okolo jsou vidět samé plakáty v němčině... Já jsem během pobytu zásadně hovořil česky (ač německy rozumím a mluvím také), teprve když velmi domorodec nechápal, zopakoval jsem dotaz v němčině s patřičným komentářem, že je škoda, že nerozumí česky. Je fakt, že v hotelu majitel se slovanským příjmením ze začátku hovořil na nás jen německy, že prý lužicky spíše zapomněl, ale po několika dnech se snažil na skoro zapomenutá slova vzpomenout, i když do jisté míry se mu tam stále míchala němčina. Za snahu jsem ho pochválil a doporučil jsem mu vytrvat. Jak se říká poptávka vytváří nabídku (i když díky reklamě i nabídka vytváří pocit potřeby, tedy poptávku), takže budou-li místní obyvatelé vidět, že je výhodné znát lužickou srbštinu, protože ji využijí jak v místním prostředí, tak ve styku s blízkými Čechy a dalšími Slovany, potom se budou učit i třeba česky, znovu objeví ruštinu apod. Pokud se naučí češtinu, pak ji využijí jenom s námi, proto by mělo být pro ně více motivující se naučit lužickou srbštinu, kterou využijí i doma, ale jako "vedlejší produkt" i s dalšími Slovany, především pak Čechy a Poláky. K tomu je nutné, aby veškeré materiály prezentující tuto oblast na českém trhu používaly v názvosloví především slovanské názvy (lužické, pak české a v závorce v němčině, ostatně tak to činí i Němci, v Žitavě se nejprve píše velkými písmeny Reichenberg a teprve v závorce menšími písmeny se uvede Liberec). V tomto směru mám výhrady v češtině vydaným materiálům euroregionu Nisa, který do českého textu násilně komponuje německé názvosloví. V tomto kontextu jsem již kritizoval a dával připomínky Německé centrále pro cestovní ruch v Praze, ale také jsem psal na Hornolužický turistický spolek či do turistické organizace zastřešující propagaci v Sasku.

Velmi mě udivilo, že oficiální průvodce a turistické mapy (jako u nás KČT) ani v němčině po celé Lužici neexistuje. Velmi dobře je zpracovaná Horní Lužice, pak i Dolní (mapy od Kompass), ale střed jako kdyby neexistoval. Je sice pravda, že tam jsou následky těžby uhlí nejtragičtější, ale pak to vypadá, že Lužice jako taková neexistuje. Propagace jednotné Lužice ani v němčině neexistuje. Něco málo v tomto dělají samotní Srbové, kteří se o jakousi společnou mapu snaží. Něco vyšlo kdysi v Płomjo, jedna kreslená mapka existuje i v turistické podobě, kde ale k ideálu je daleko, např. průvodní text není dvoujazyčný, chybí seznam ubytovatelů, kteří hovoří lužicky a kde vaří lužickou pravou kuchyni. Při přejezdu z jedné části do druhé tato neexistence ucelené jednotné Lužice vadí, zvláště, když se objeví nějaká častá objížďka. Doufejme, že i Střední Lužice se dožije lepších zítřků, že se po ukončení dolování změní rekultivačně krajina k lepšímu, nicméně problémem zůstane, co s německými horníky, kteří poněmčili zaniklé lužické vesničky? Asi jako Rusové, kteří zůstali v Pobaltí - chceš-li zde zůstat, musíš mluvit obojím (nebo příklad Irsko, ale i Slovinsko, kde se Slované z jihu také musejí naučit slovinštinu), je pravda, že všude jinde je ta motivace jiná než by byla u Němců v Německu žijících v Lužici. (U Rusů je např. motivace získání estonského občanství a tím naděje pro lepší život, i když i v

samotném Rusku se dějí věci k lepšímu mílovými kroky - v létě jsme byli v Petrohradě). Bohužel Lužická těžební společnost by ráda ničila i to málo co zde ještě přežilo, proto je třeba neustále vyvíjet tlak proti drancování přírody a zdejším lidí.

Dne 20.8.2003 v deníku Metro jsem se dočetl, že se uzavírá škola v Chrósčicích, tuto školu mám také vyfotografovanou s lužickými nápisy školy, takže by bylo výhodné příště nabídnout článek i s doprovodnou fotografií, protože by obsažený text byl o to působivější. Zaslal jsem kritické připomínky k článku o Lužici, který vyšel myslím v červencovém vydání Lidé a Země. Asi ho máte také k dispozici, především se mi nelíbilo, že byl na obálce jako jeden ze stěžejních článků čísla, časopis zabalený do igelitu, člověk si to tedy koupil a pak velké překvapení - pouze jedna dvojstránka. Při tom jiné články, které nebyly ani na obálce uvedeny, měly o mnoho stránek více. Jediné ocenění, které jsem redakci Lidé a Země adresoval, bylo v tom smyslu, že oceňuje, že aspoň něco o slovanské Lužici uveřejnili. Celkově však časopis Lidé a Země jde "horem s kopce", doporučuji se spíše orientovat na časopis Země světa.

Závěrem: některé mé vize pochopitelně trochu předbíhají čas, ale mnohé lze dělat a také se do jisté míry i dělá (i díky Společnosti přátel Lužice) dnes. Jestliže o Slovinsku začátkem 90. let věděl u nás málokdo, dnes tomu tak není, díky masovému přesouvání k moři do Chorvatska, Češi objevili i Slovinsko, nelze vyloučit, že při globálním pokračování oteplování v budoucnu Evropané raději zamíří k moři na sever, takže také jednou třeba masově Češi budou jezdit přes Lužici k Baltu a během tranzitu si zamilují Lužici, které pak věnují i následující dovolenou či část dovolené. Je dobré, aby do té doby byla Lužice ještě slovanská a proto jsem rád, že mohu být členem této Společnosti. Také doufám, že Češi znovuobjeví Lužici dříve, než se globálně oteplí.

S úctou!

Ing. Papazian

Děkujeme paní **Marii Zámečnickové**, Lužické Srbce ze Žacléře, rozené Hesec z Radwora, za zájem o náš časopis a přejeme jí mnoho zdraví a štěstí.

ZÁPISNÍK

Společnost přátel Lužice a Ústav slavistických a východoevropských studií FF UK vás zve **29. ledna 2004** v 18 hodin na **Filozofické fakultě** Univerzity Karlovy, náměstí Jana Palacha 2, Praze 1-Josefově, **místnosti č. 7** (v přízemí vlevo)

na vyprávění a promítání známého lužickosrbského cestovatele **Bena Bělka** o jeho putování **Fabií po Asii**.

Cesta autem z Budyšína do Ho Či Minova Města ve Vietnamu. 29 000 km se Škodou Fabia. • Přes Balkán, Turecko, Írán, Pákistán, Čínu včetně Tibetu zde nejvyšší hraniční přechod světa ve výši 4 985 m. Pouštěmi a horami, nejvyšší bod cesty dokonce 5 231 m! • Přes Peking do Vietnamu podle tamních úřadů z Evropy již alespoň 10 let takto nikdo nepřijel. • Pořad (reprodukováný přes CD) je dlouhý 78 minut; je doplněn hudbou a 555 diapozitivy.